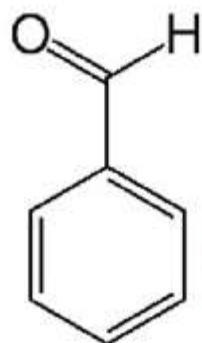
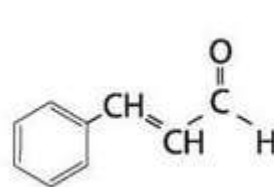
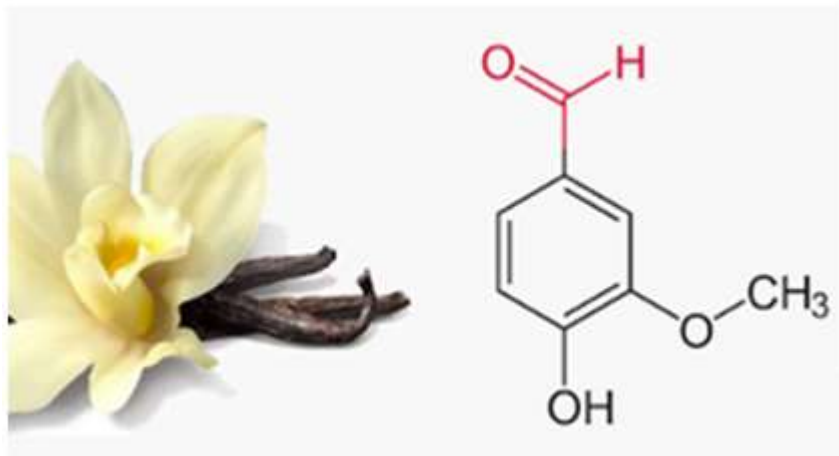
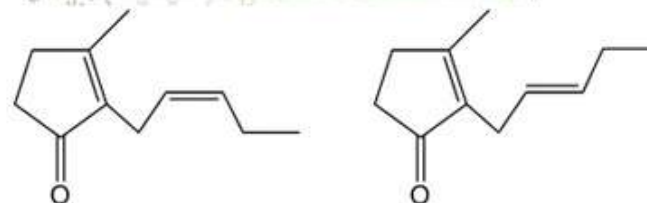

АЛЬДЕГІДИ І КЕТОНИ

Бензальдегид

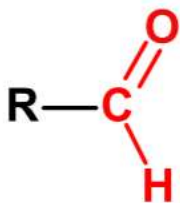

Жасмон (в жасмине)

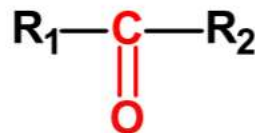
П Л А Н

- 1. Будова, класифікація, номенклатура, ізомерія альдегідів, кетонів.**
- 2. Способи добування альдегідів, кетонів.**
- 3. Фізичні та хімічні властивості альдегідів, кетонів.**
- 4. Застосування альдегідів та кетонів.**

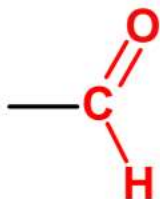
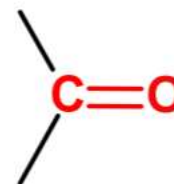
Альдегіди та кетони належать до так званих **карбонільних сполук**, що містять функціональну карбонільну групу **-C=O**. У **альдегідах** ця група сполучена з атомом Гідрогену та з вуглеводним радикалом, а в **кетонах** – з двома вуглеводними групами.

альдегід

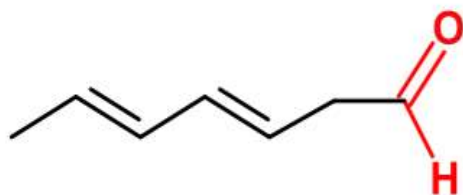
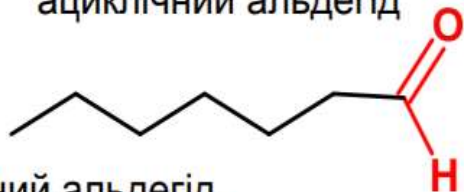
кетон

альдегідна група або **-CHO**карбонільна група або **-C=O**

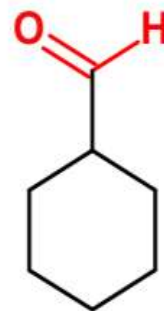
Альдегіди та кетони класифікують за характером карбонового радикалу, з яким пов'язана карбонільна група

ациклічний альдегід

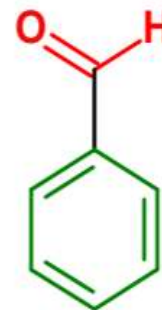
насичений альдегід

ненасичений альдегід

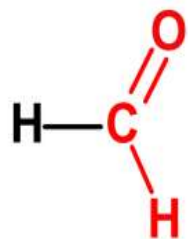
циклічний альдегід

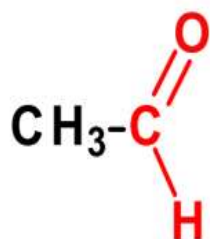
ароматичний альдегід

Тривіальні назви альдегідів

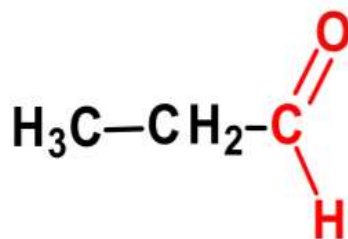
Для альдегідів допускаються тривіальні назви, якщо відповідна кислота має тривіальну назву.

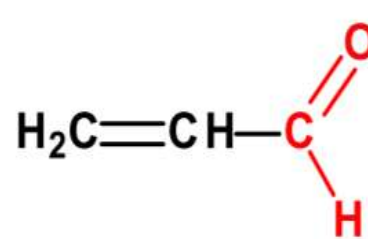
формальдегід

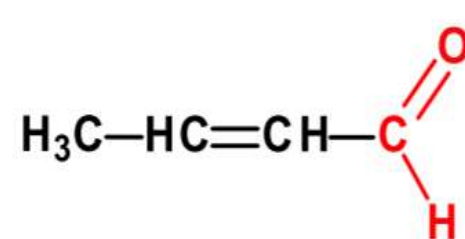
ацетальдегід

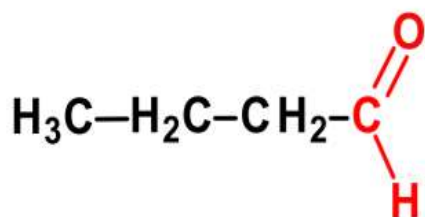
пропіональдегід
(пропіоновий альдегід)

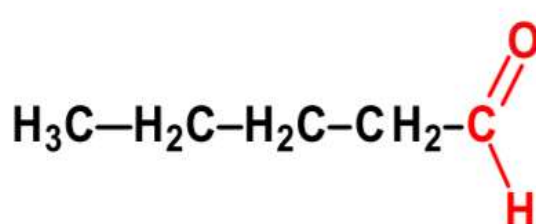
акролеїн
(акриальдегід)

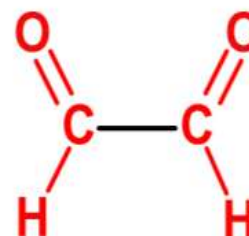
кротональдегід

масляний альдегід

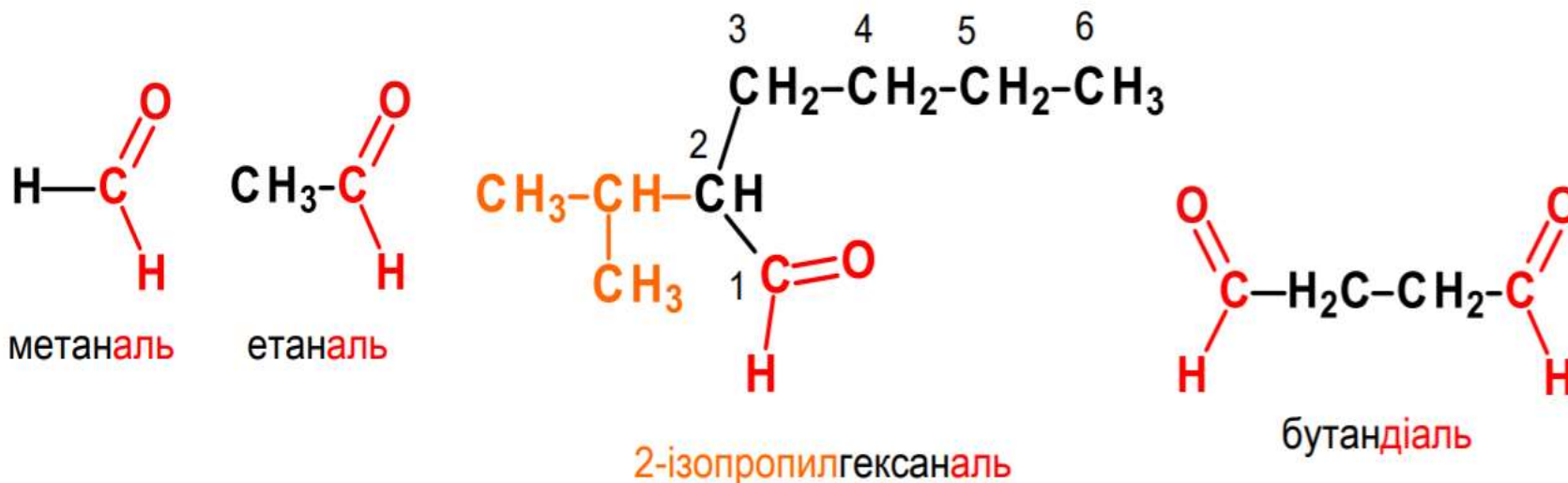
валер'яновий альдегід

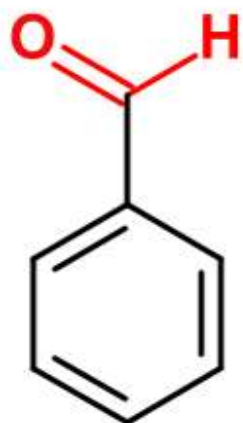

глюксаль

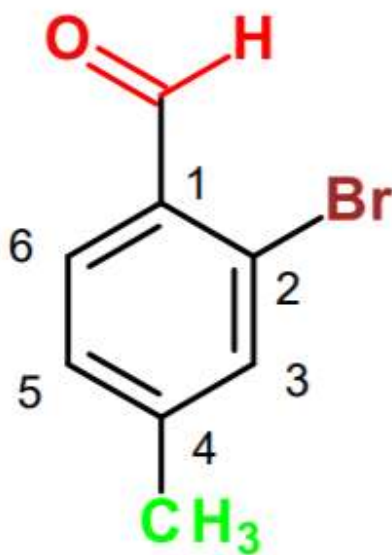
Систематичні назви альдегідів утворюють від назв відповідних вуглеводнів з додаванням суфіксу **-аль.**

Нумерацію ланцюгу починають з карбонільного атома Карбону.

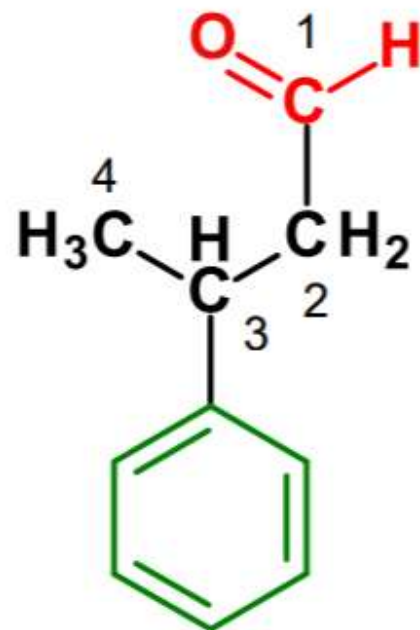

бензальдегід

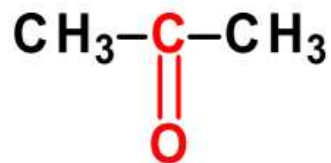

2-бромо-4-метилбензальдегід

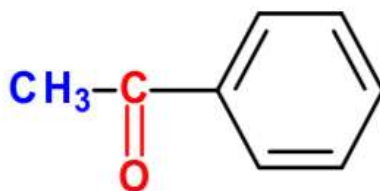

3-фенілбутаналь

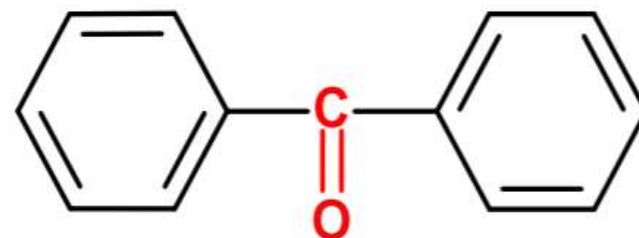
Тривіальні назви кетонів

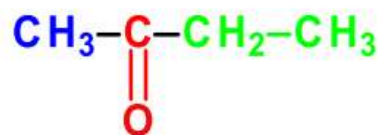
диметилкетон
(ацетон)

метилфенілкетон
(ацетофенон)

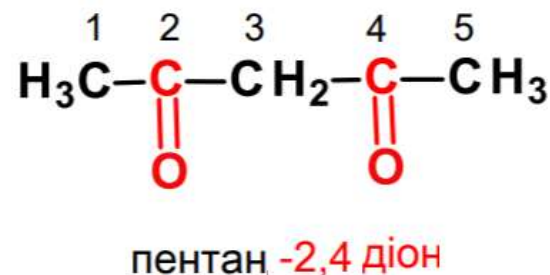
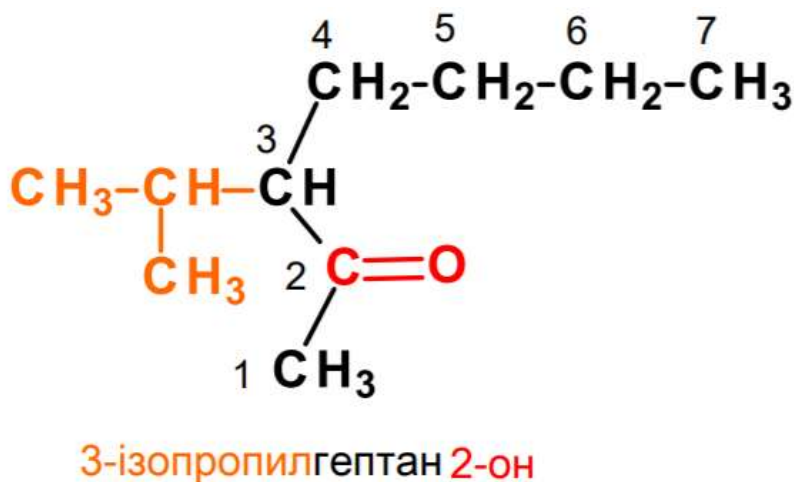
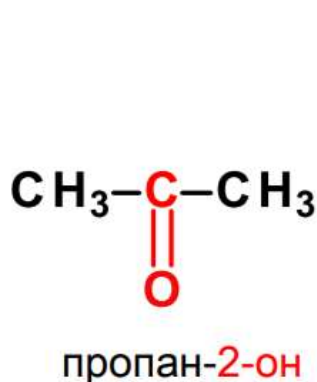
дифенілкетон
(бензофенон)

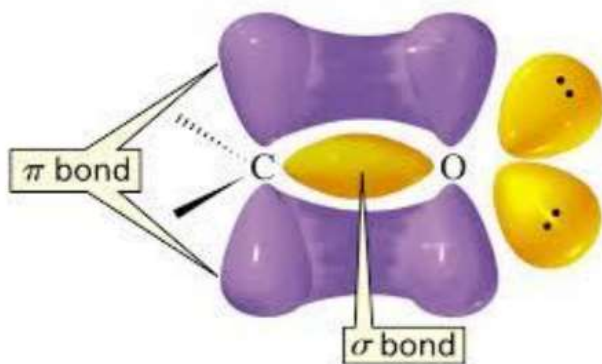
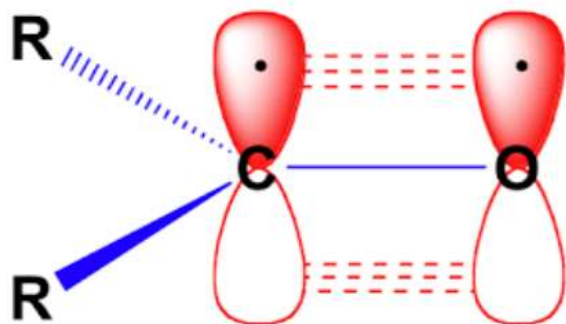
метилетилкетон

Систематичні назви кетонів утворюють від назв відповідних вуглеводнів з додаванням суфіксу **-он.**

Нумерацію ланцюгу починають з карбонільного атома Карбону.

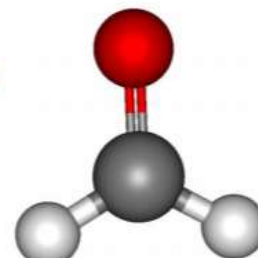

Будова карбонільної групи

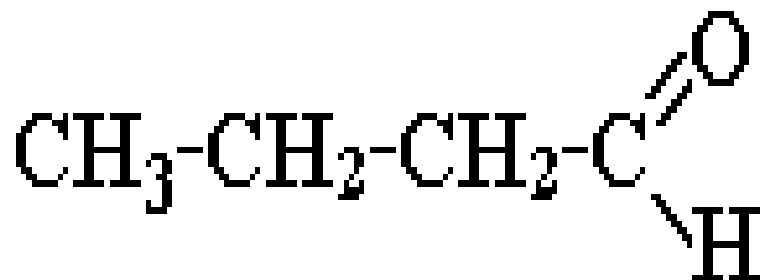
Атом вуглецю карбонільної групи знаходиться у стані sp^2 -гібридизації і зв'язаний з оточуючими його атомами трьома σ -зв'язками, розташованими в одній площині під кутом $\sim 120^\circ$.

Негібридизована р-орбіталь атома вуглецю перекривається з р-орбітальною атома кисню, утворюючи р-зв'язок. Атом кисню як більш електронегативного елементу притягує до себе σ - та р-електрони (останні більш рухливі, тому що значно слабше утримуються ядрами). В результаті цього подвійний зв'язок карбонільної групи сильно поляризований, на атомі кисню виникає частковий негативний заряд, а на атомі вуглецю — частковий позитивний.

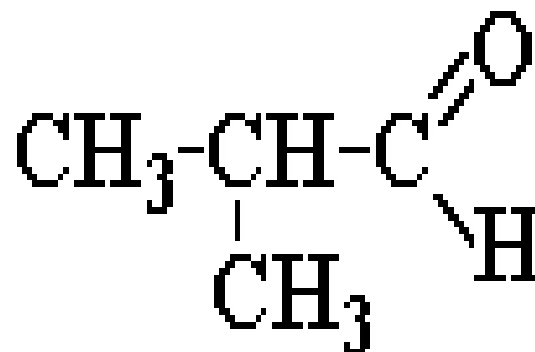

ІЗОМЕРІЯ АЛЬДЕГІДІВ

СТРУКТУРНА ІЗОМЕРІЯ АЛЬДЕГІДІВ

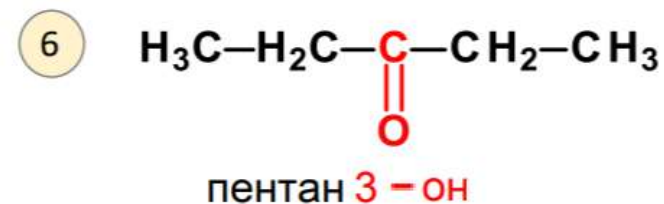
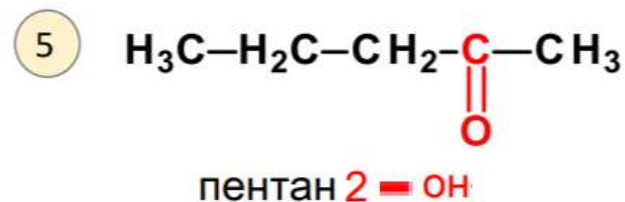
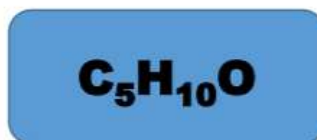
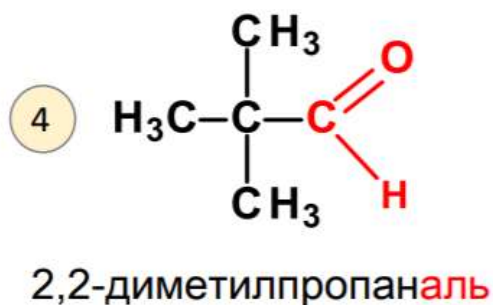
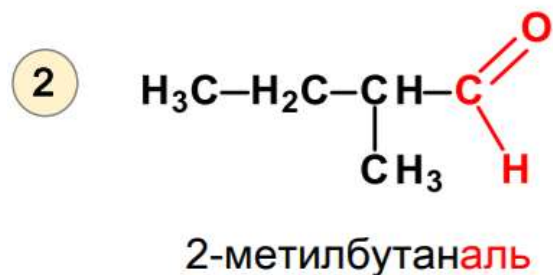
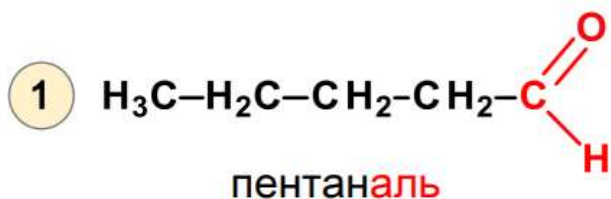

бутаналь

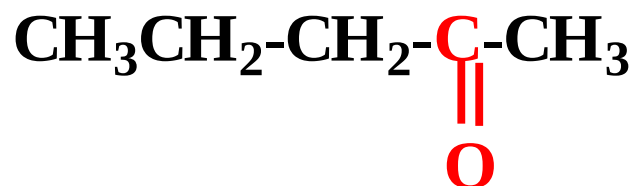
2-метилпропаналь

Міжкласова ізомерія альдегідів та кетонів

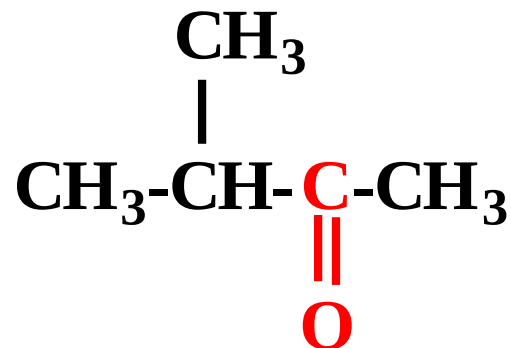

ІЗОМЕРІЯ КЕТОНІВ

I. СТРУКТУРНА:

пентан-2-он

3-метилбутан-2-он

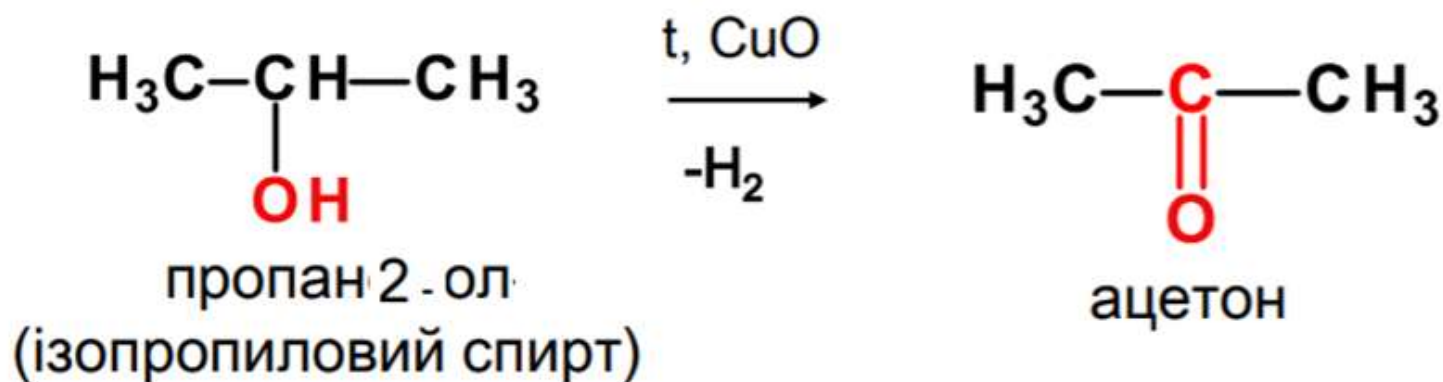
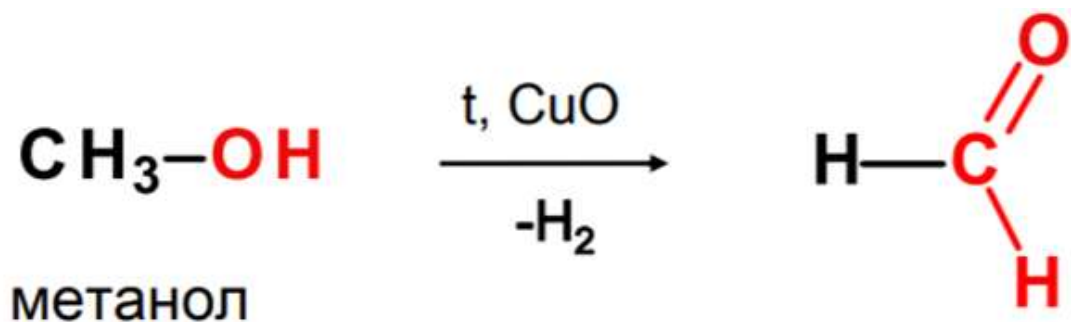
II. ПОЛОЖЕННЯ КАРБОНІЛЬНОЇ ГРУПИ:

ПЕНТАН-2-ОН ТА ПЕНТАН-3-ОН

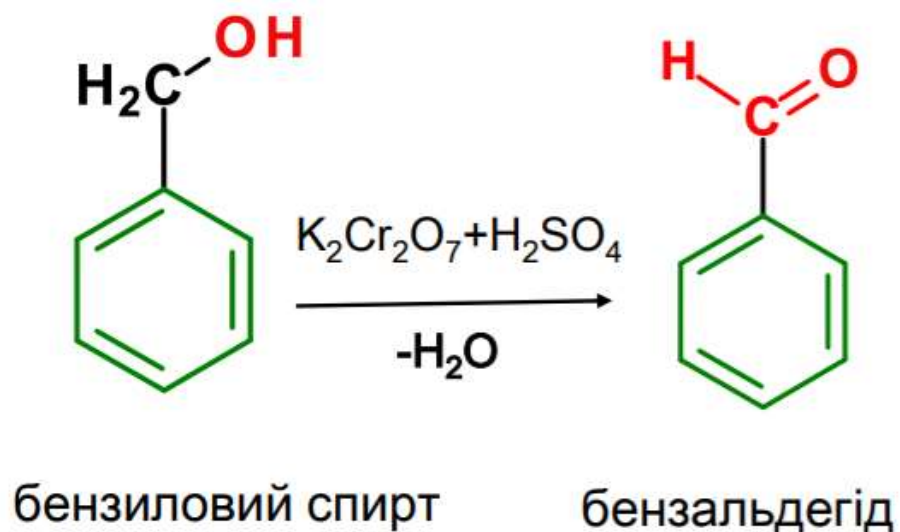
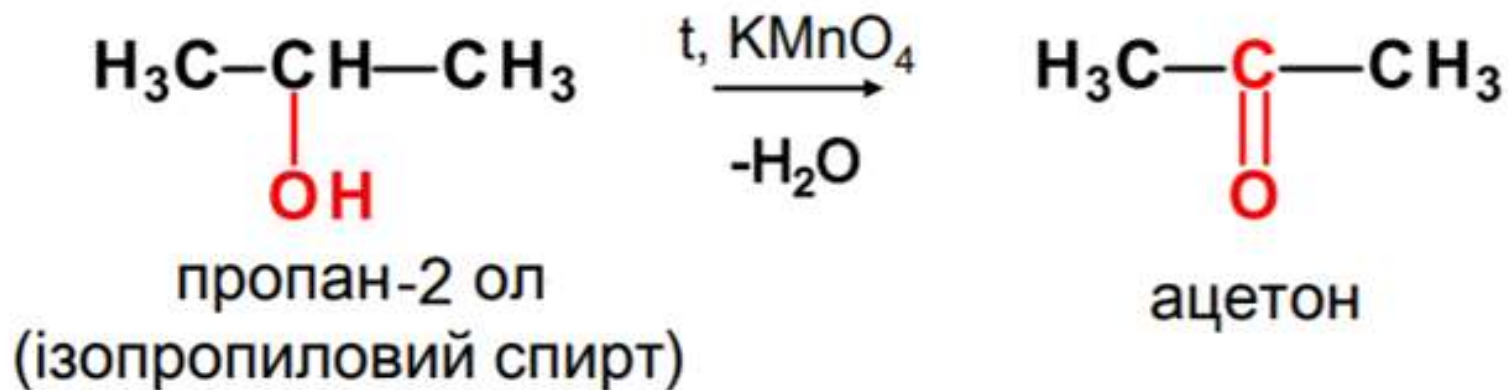
Способи добування альдегідів, кетонів

14

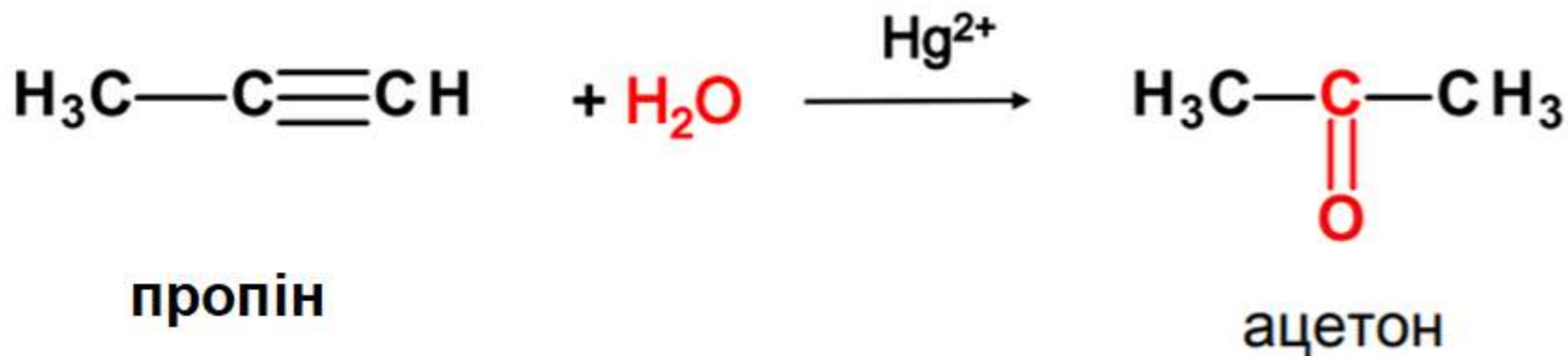
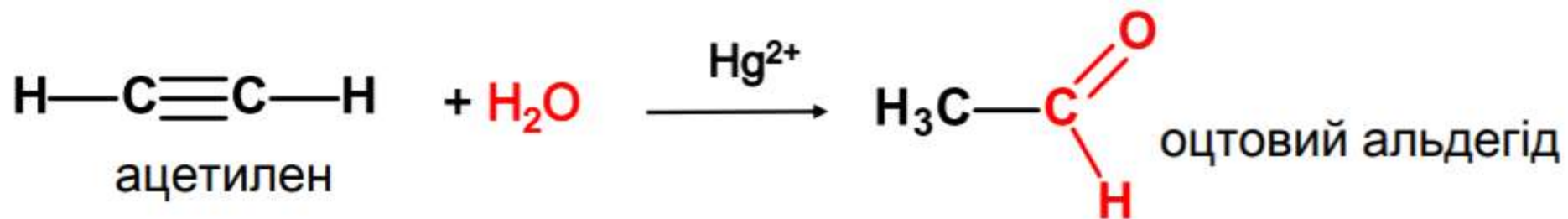
1. Каталітичне дегідрування спиртів

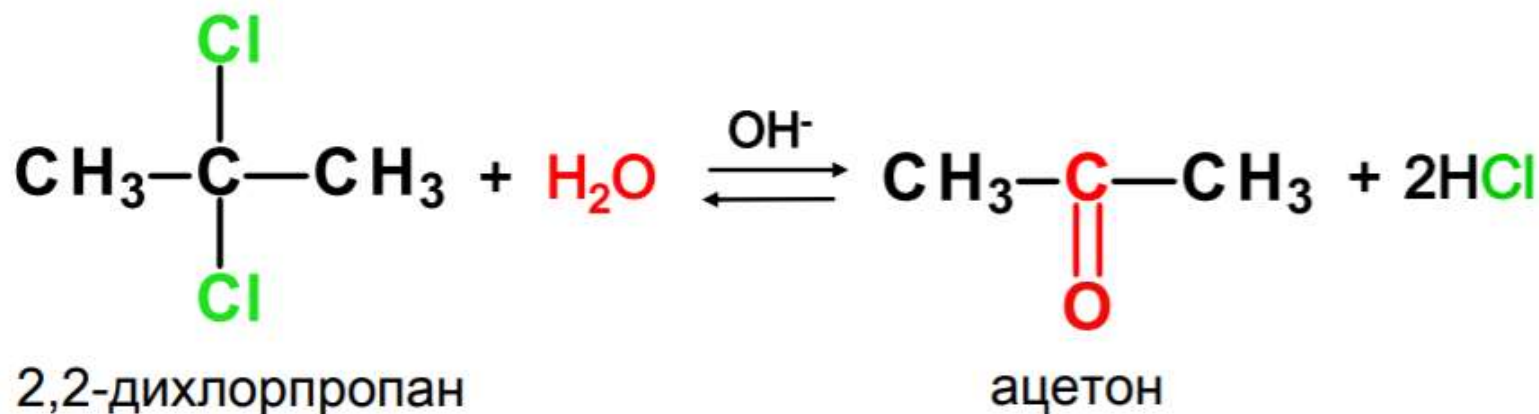
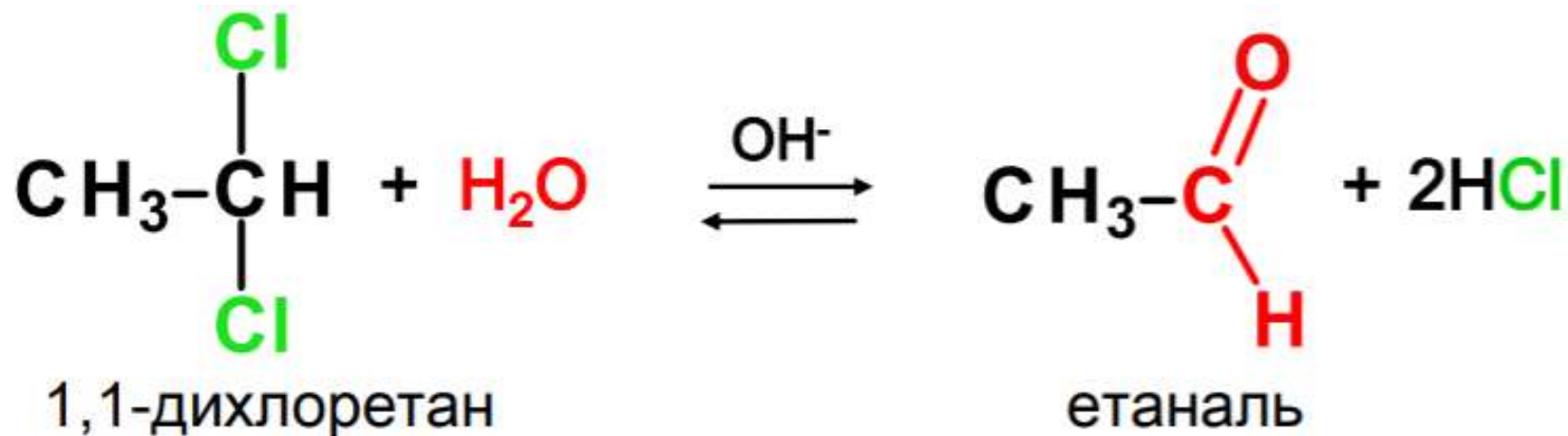

2. Часткове окиснення спиртів

3. Гідратація ацетиленів (реакція Кучерова, 1881 р.)

Альдегіди:

C_1 – газ,

C_2 - C_{15} – рідини,

C_{16} – тверді, розчинні у воді речовини.

C_3 - C_6 – різкий неприємний запах,

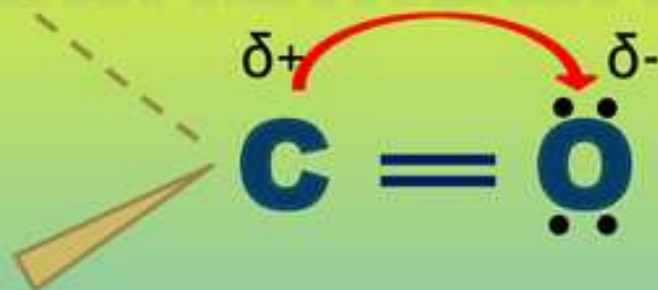
вищі альдегіди – приємний запах (квітів, фруктів).

Кетони:

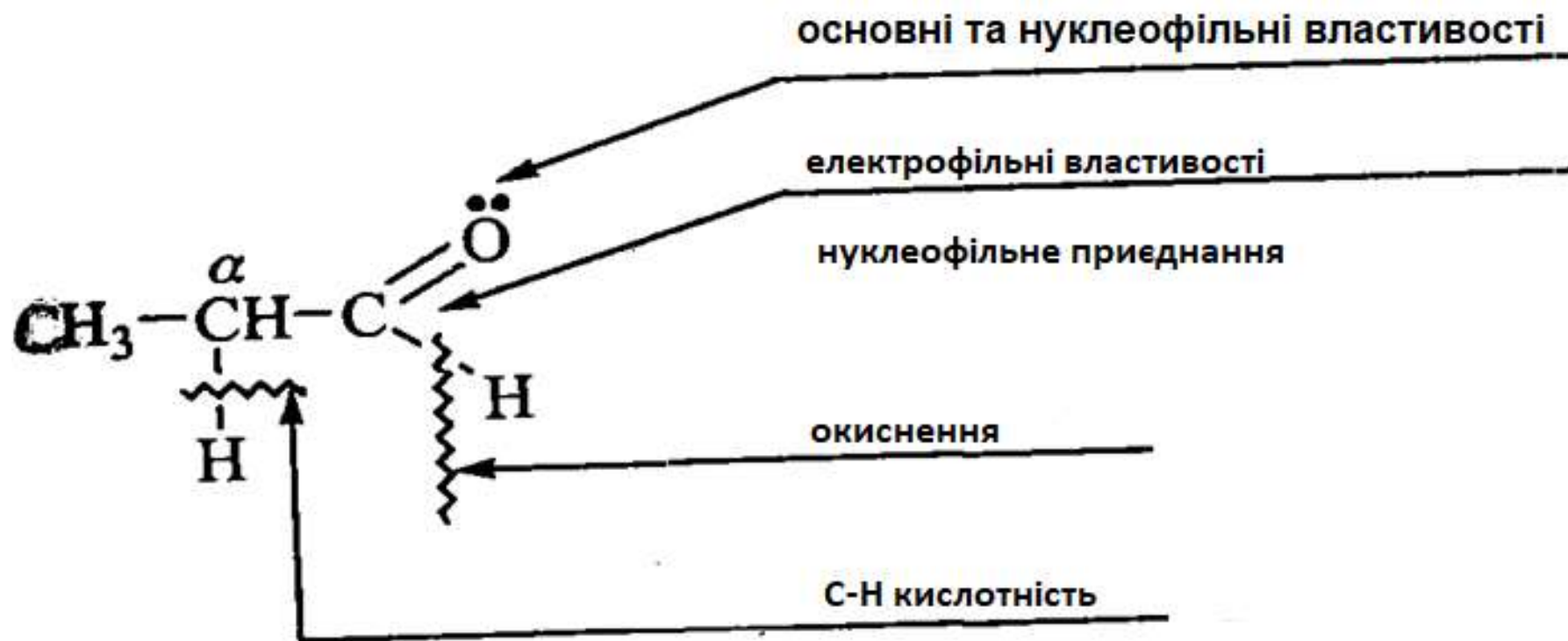
Нижчі (до C_{15}) – рідини з приємним запахом, розчинні у воді;

вищі кетони – тверді, без запаху.

ЕЛЕКТРОННА БУДОВА КАРБОНІЛЬНОЇ ГРУПИ

- Атом Карбону у стані sp^2 гібридизації, атом Оксигену негібридизований.
- Різниця електронегативностей атомів Карбону і Оксигену обумовлює сильну поляризацію обох зв'язків і появу на атомі Карбону часткового позитивного, а на атомі Оксигену - часткового негативного заряду.
- Чим більший позитивний заряд на атомі Карбону, тим більшу активність виявлятиме сполука, що містить карбонільну групу.
- Альдегіди хімічно активніші за кетони.

**ХІМІЧНІ РЕАКЦІЇ,
що пов'язані з
карбонільною групою**

1) Окиснення

**2) Приєднання
за карбонільною
групою**

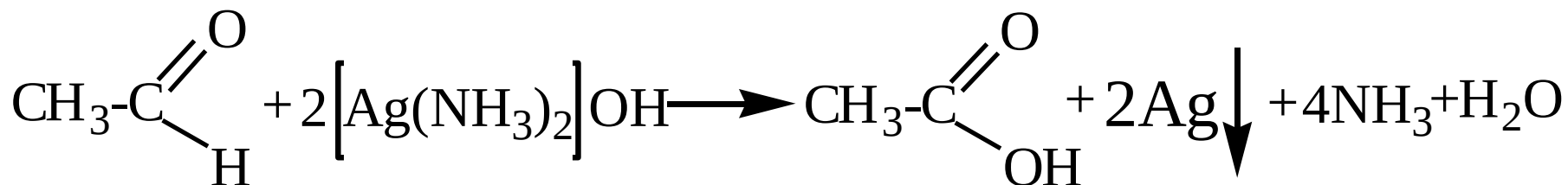
**3) Заміщення
карбонільного
Оксигену**

4) Відновлення

6) Полімеризації

5) Конденсації

а) Реакція “срібного дзеркала”

етаналь
(оцтовий
альдегід)

амонійний
розчин
 Ag_2O

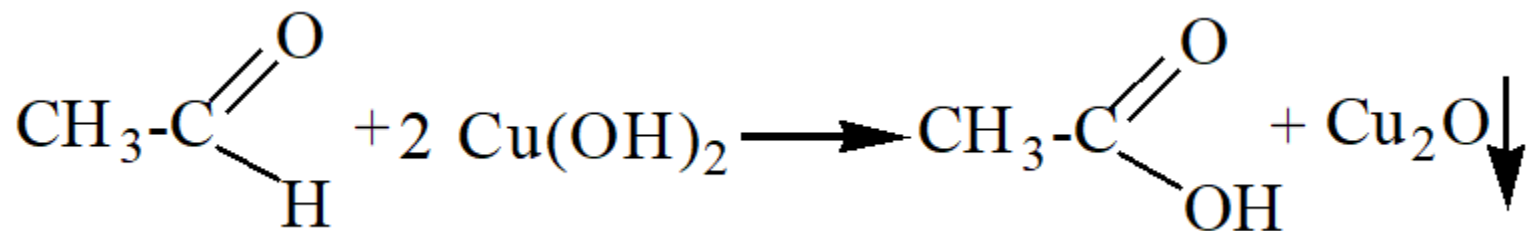
етанова
кислота

**ЯКІСНА
РЕАКЦІЯ НА
АЛЬДЕГІДНУ
ГРУПУ**

**ОСАД
НА СТІНКАХ ПРОБІРКИ
СРІБЛЯСТОГО КОЛЬОРУ**

б) Реакція з купрум (II) гідроксидом

етаналь
(оцтовий
альдегід)

оцтова
кислота

**ЯКІСНА РЕАКЦІЯ
НА АЛЬДЕГІДНУ ГРУПУ**

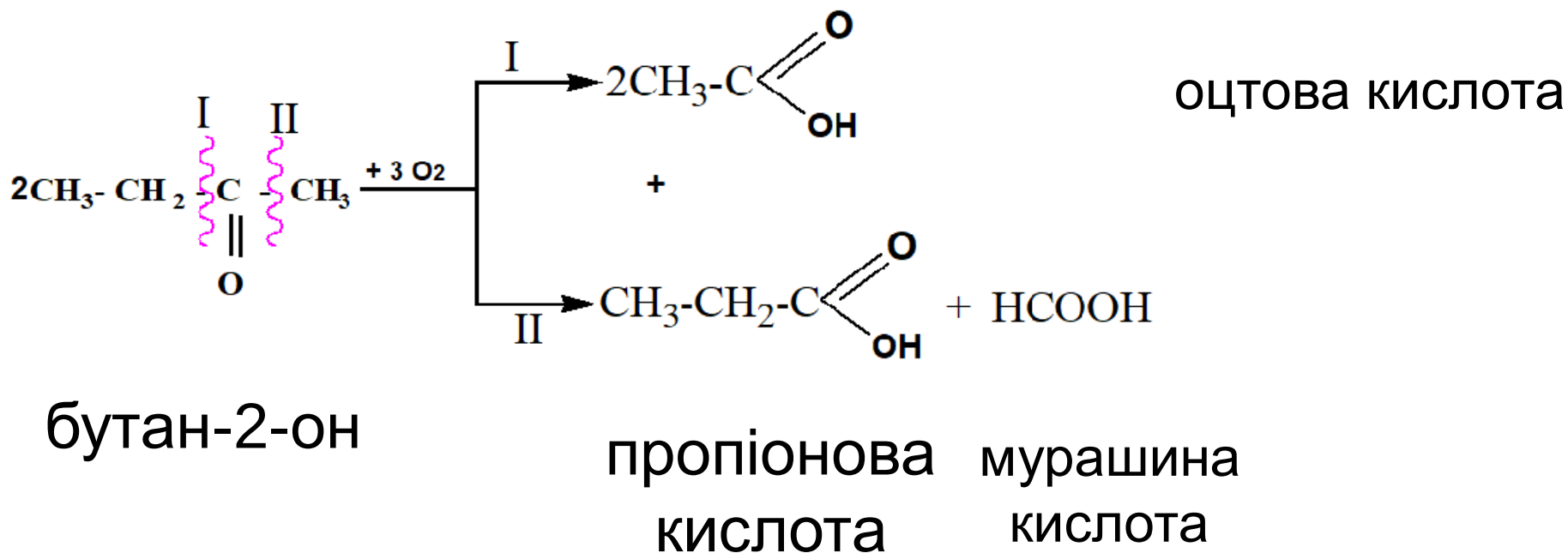

Осад **червоного** кольору

в) Реакція з реактивом Фелінга, в результаті утворюється червоний осад Cu_2O – аналогічно реакції з $\text{Cu}(\text{OH})_2$

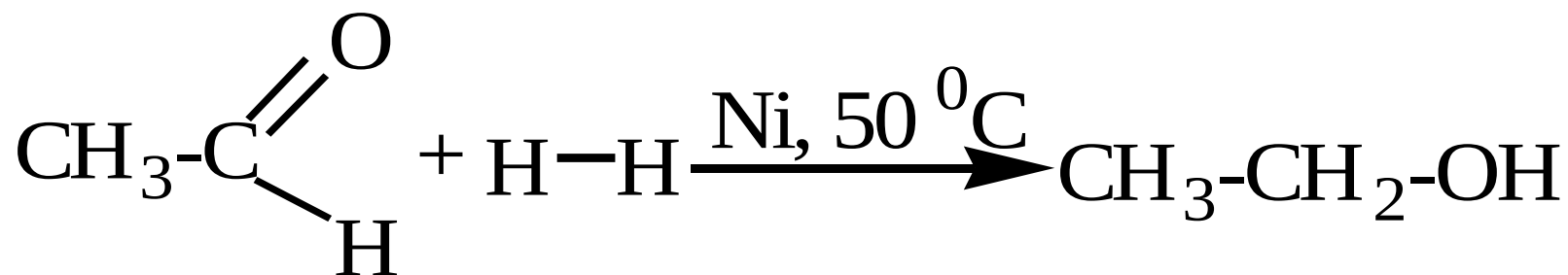
**ЯКІСНА РЕАКЦІЯ
НА АЛЬДЕГІДНУ ГРУПУ**

г) Реакція окиснення кетонів – важко, з розривом Карбонового ланцюга:

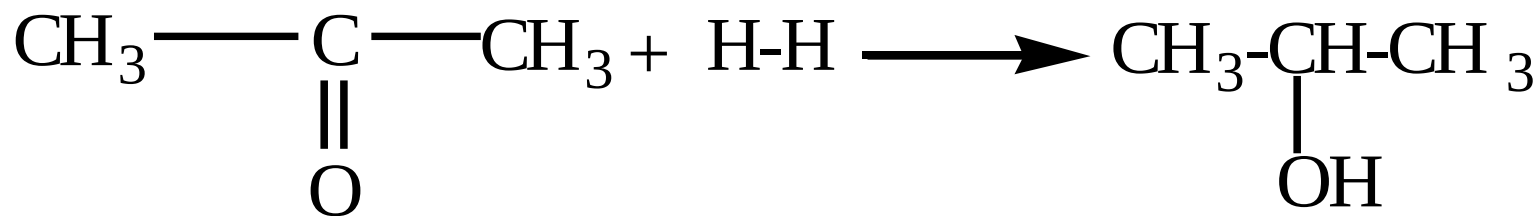
2. Реакції приєднання (за рахунок розриву π-зв'язку)

1. Приєднання H_2 до альдегідів або кетонів з утворенням первинних або вторинних спиртів.

оцтовий альдегід

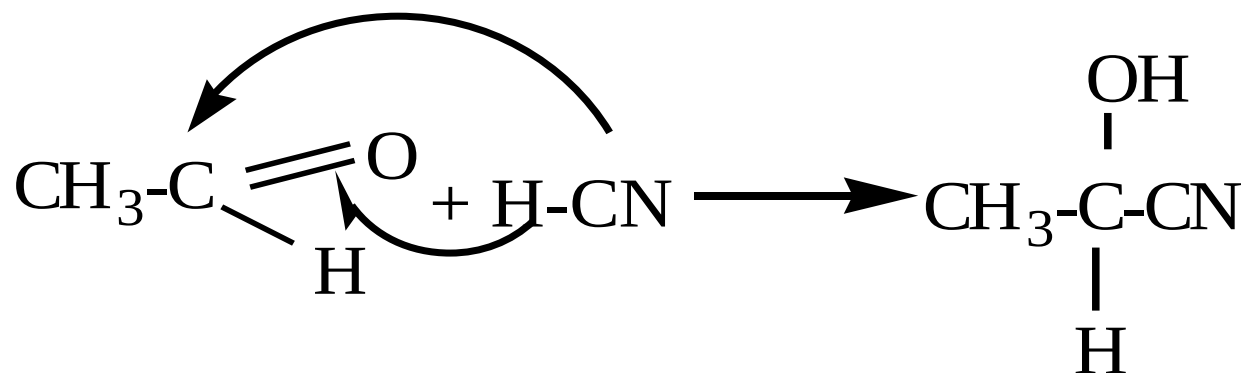
етанол

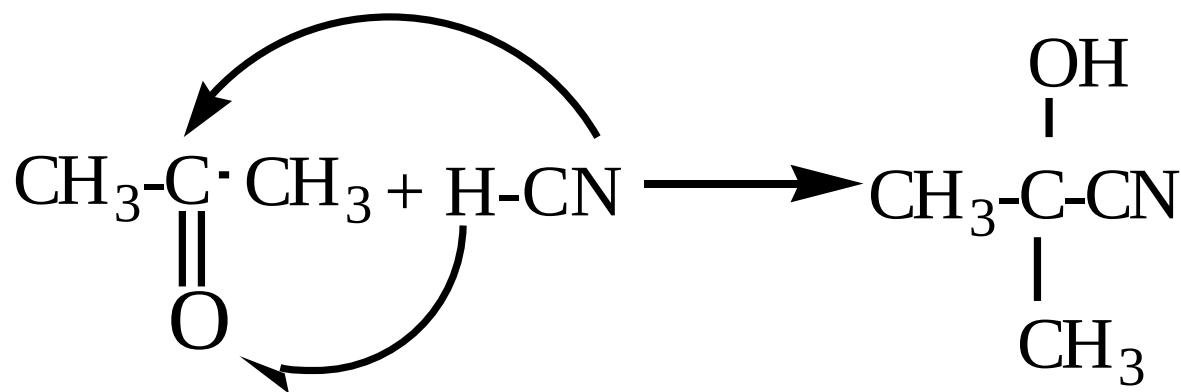
пропанон (ацетон)

пропан-2-ол

2. Приєднання синільної кислоти до альдегідів і кетонів з утворенням **оксинітрилів**.

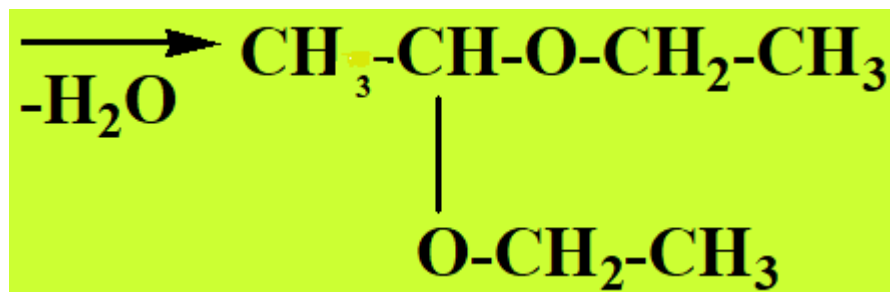
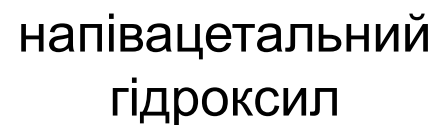
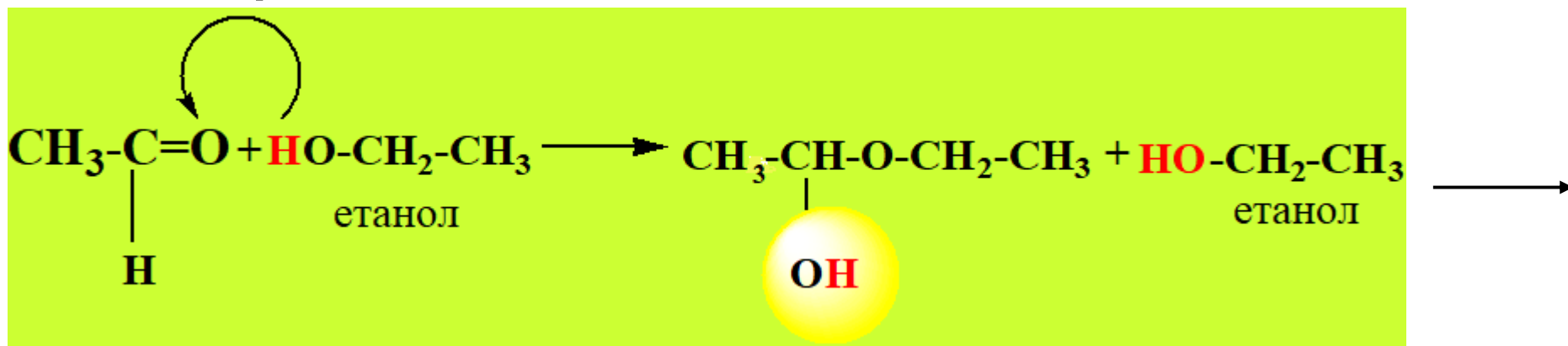

α-оксинітрил пропіонової кислоти

нітрил-2-окси-2-метилпропіонової килоти

3. Приєднання спиртів. При взаємодії альдегідів із спиртами спочатку утворюються напівацеталі:

ацеталь

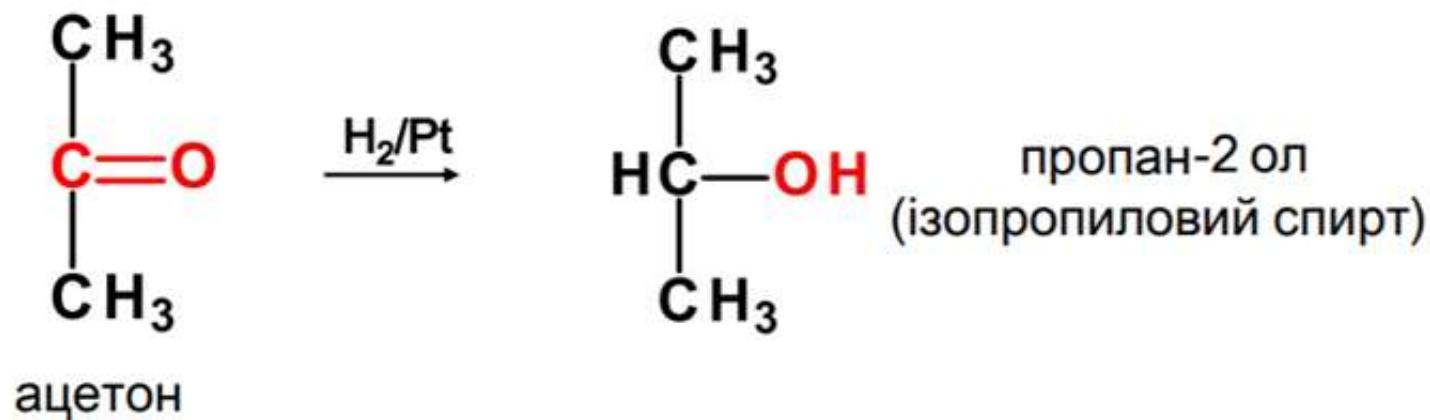
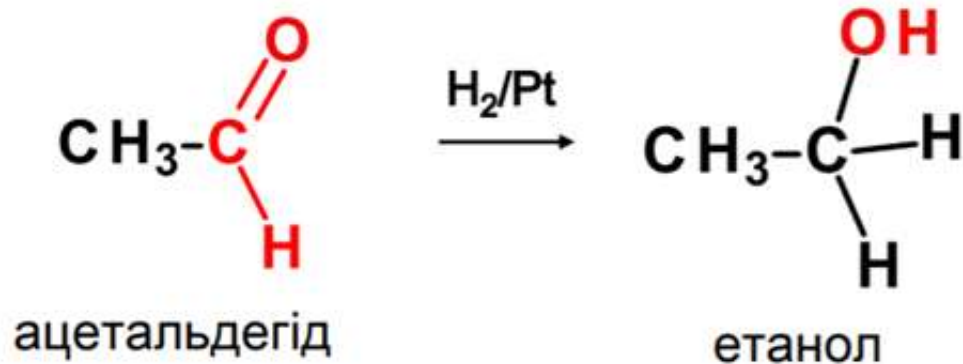
3. Реакції заміщення карбонільного Оксигену за рахунок розриву подвійного зв'язку

реакція з гідроксиламіном з утворенням **ОКСИМІВ** альдегідів та кетонів

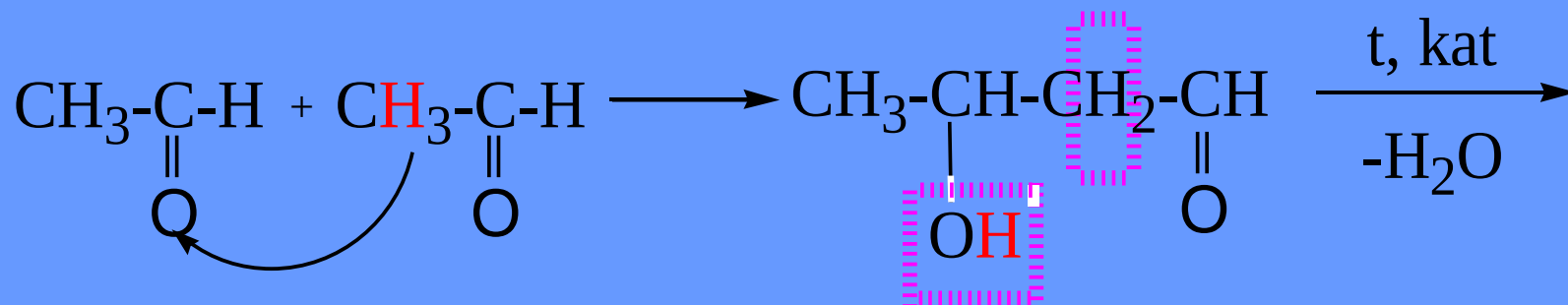

4. Відновлення альдегідів та кетонів

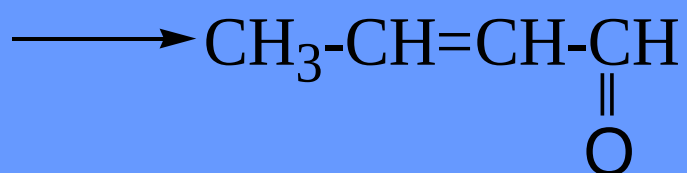
29

5. Реакція альдольної та кротонової конденсації

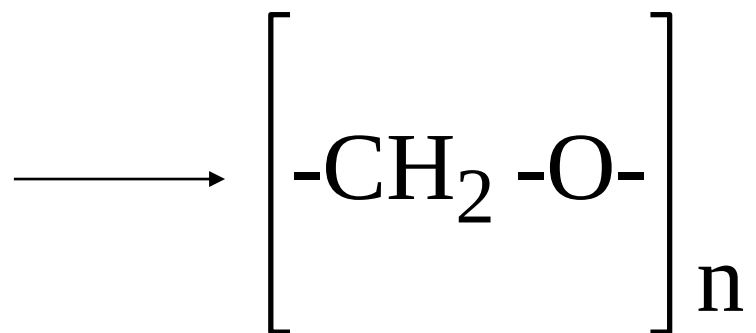
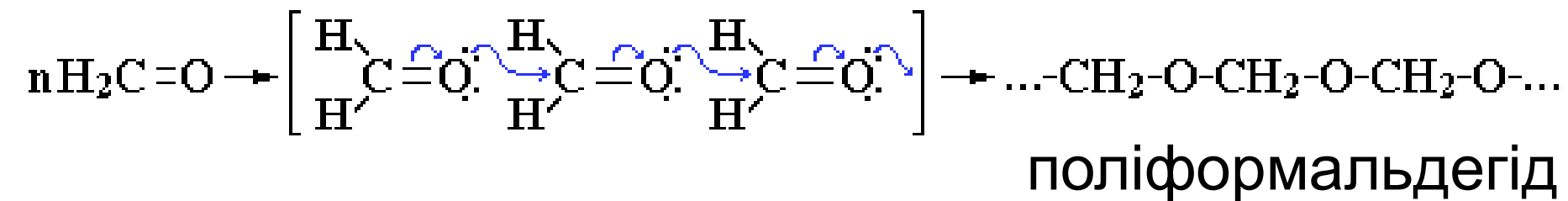

альдоль
(3-оксибутаналь)

кротоновий альдегід

6. Реакція полімеризації

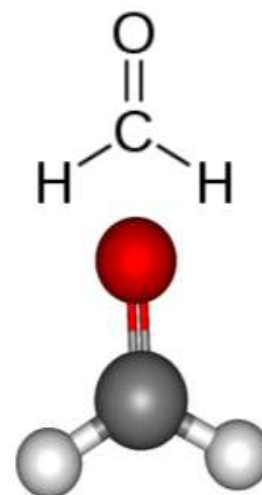

поліформальдегід

Формальдегід

Формальдегід — (H_2CO) (інші назви - **метаналь**, **мурашиний альдегід**) найпростіший із альдегідів, перший член гомологічного ряду аліфатичних альдегідів. Чистий мономерний формальдегід при звичайних умовах є *безбарвним газом* із характерним різким запахом. Досить добре розчинний у воді та спиртах. Формальдегід здатен утворюватися в природних умовах, зокрема при фотохімічному окисненні метану. Широко застосовується у промисловості, зокрема для виробництва полімерних матеріалів, багатоатомних спиртів. У медицині використовується як дезінфікуючий, консервуючий та дубильний засіб для анатомічних препаратів.

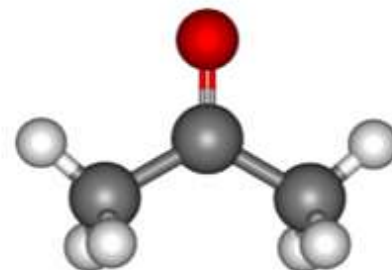
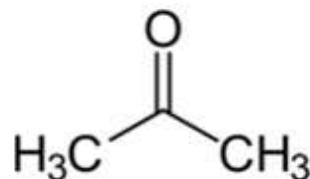
Формалін — водний розчин **формальдегіду з метанолом**, безбарвна прозора рідина з різким подразнюючим запахом

Ацетон

Ацетон — (**пропанон**) перший представник гомологічного ряду аліфатичних кетонів. Безбарвна летка рідина з характерним запахом. Необмежено змішується з водою та полярними органічними розчинниками, також в обмежених пропорціях змішується з неполярними розчинниками.

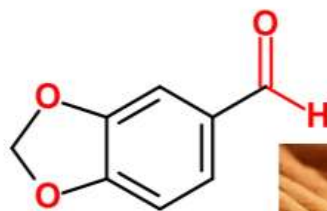
В Україні, відповідно до Постанови Кабінету Міністрів від 5 грудня 2012 р. N 1129 «Про затвердження переліку наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів», **ацетон є прекурсором**, стосовно якого встановлюються заходи контролю. Крім того таким же заходам контролю підлягають речовини, що містять не менш як 50% ацетону.

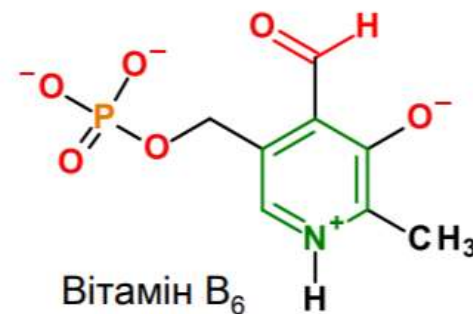
Деякі важливі природні альдегіди та кетони

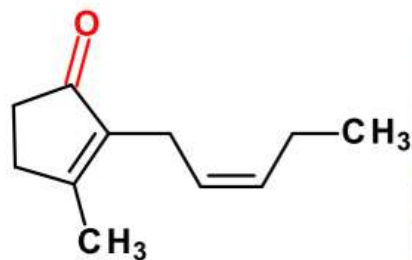
ванілін
(запах ванілі)

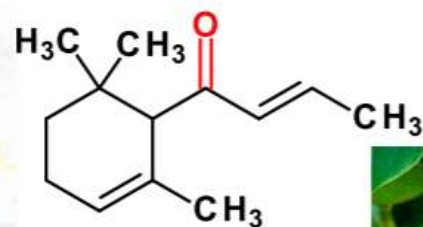
геліотропін
(запах кориці)

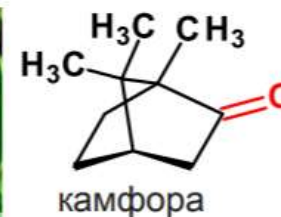
Вітамін B₆

Z-жасмон
(запах жасміну)

α-дамаскон
(запах рози)

камфора

Дякую за увагу!